

ETC**KLIMAT.**

© 2020-03-24 09:02

DAGENS ETC

Experter: Coronapandemin ger möjlighet till grön förändring

Den framvällande pandemin har i en rasande takt vänt upp-och-ned på allt: Människors vardagsliv, den politiska kartan, hela världsekonomin. Nu flätas coronakrisen alltmer samman med klimatkrisen. Ödesfrågan är vilken väg världen väljer när febern lättar.

Läs också: [Kåberger: De kommande månaderna avgör mer än de senaste åren \(/utrikes/kaberger-de-kommande-maanaderna-avgor-mer-de-senaste-aren\)](#)

RELATERADE ARTIKLAR

[Kåberger: De kommande månaderna avgör mer än de senaste åren \(/utrikes/kaberger-de-kommande-maanaderna-avgor-mer-de-senaste-aren\)](#)

När Kina började agera mot coronautbrottet stötdök den ekonomiska aktiviteten. Nu sköljer viruset vidare över världen. Ekonomin tvärbromsar i Europa och USA. OECD varnade för någon vecka sedan att den globala tillväxten kan halveras under 2020. Men prognoserna har skärpts dag för dag. Nu talar analytiker på storbanker som JP Morgan om en krympande ekonomi i USA och risk för nolltillväxt globalt. Corona-pandemin har jämförts med spanska sjukan. Nu jämförs coronakrisen med finanskrisen och 30-talets depression.

De omedelbara konsekvenserna har syns på satellitbilder. I februari minskade energiförbrukningen och utsläppen i Kina med 25 procent. Om OECD:s värsta-scenario för 2020 slår in – och det ser redan ut att bräckas – så kan koldioxidutsläppen i världen minska med 1,2 procent under året, enligt färsk analys från det internationella forskningsnätverket Global Carbon Project. 2020 skulle bli året då de

globala utsläppen äntligen började krympa. Nu ser förhoppningarna ut att uppfyllas – men av fel anledning.

Efter krisen kommer rekyl

Energiforskarna i Global Carbon Project varnar samtidigt för alla glädjekalkyler om minskade utsläpp. Efter den omedelbara krisen kommer rekyl. På satellitbilderna från Kina syns hur luftföroreningarna börjat växa igen under slutet av mars. Under finanskrisen föll utsläppen 2009 med 1,2 procent – ungefär som prognosen för i år. Sen skuttade de upp 5,1 procent 2010, när världens länder pumpade på med stödåtgärder och ekonomiska stimulanspaket.

För klimatforskare och aktivister har pandemin först handlat om det omedelbara. Fridays for Future och Extinction Rebellion har flyttat från gator och torg till sociala medier. Klimatförhandlingar och politiskt arbete har förvandlats till Teams- och Zoom-möten. Eller skjutits på framtiden. Nu går ryktena om höstens klimattoppmöte i Glasgow över huvud taget kan genomföras – året när allt skulle hända.

En del förhoppningar har lyfts om att en värld i karantän kan innebära förändrade levnadsvanor också på sikt. Mindre flygande, mer distansarbete. Men den alltmer överskuggande frågan handlar om vilken slags ekonomi som världens regeringar desperat kommer att försöka blåsa liv i, när restriktionerna lättar och viruset väl kan hållas i schack.

Nu planeras stimulanspaketet

– Coronaviruset har slagit som en global tsunami, stoppat resande, skurit av lokalsamhällen, slagit igen fabriker och skakat marknaderna. Den globala tillverkningssektorn har upplevt den värsta nedgången sedan 2009 års recession. Goldman Sachs förutspår nolltillväxt för amerikanska bolag, säger Helen Mountford, miljöekonom vid organisationen World Resources Institute (WRI).

– När pandemin nu triggat en global ekonomisk kris så försöker världens ledare hitta vägar att rädda sina länders ekonomier. Vägarna de tar för att stimulera ekonomisk tillväxt kommer att få långvariga effekter. Under tidigare ekonomiska kriser har åtskilliga länder snabbt tagit till stimulanspaket som lutat sig mot att bygga fossila kraftverk, motorvägar och investera i tunga industrier som bilindustrin. Att följa den här gamla manualen som respons till Covid-19-pandemin skulle vara ett fruktansvärt misstag, fortsätter hon.

– Jag tror att vi kan förvänta oss en extremt brutal ekonomisk utveckling. De flesta modeller pekar på att vi kommer att få se omfattande restriktioner av fysisk aktivitet under lång tid, kanske ända upp till 12-18 månader, säger Daniel Aldana Cohen, sociolog vid

universitetet i Pennsylvania, en av arkitekterna bakom förslaget till en Green new deal i USA och aktiv i Bernie Sanders primärvalskampanj.

– Vi är redan decennier efter tidsschemat för att få bukt med fossila bränslen. En ekonomisk återhämtning av det här slaget är en unik chans. Hela Nordamerika slösade bord möjligheten efter finanskrisen. Det här är den perfekta tidpunkten för att planera ett grönt stimulanspaket, som kan sättas in så snart det blir möjligt ur ett hälsomässigt perspektiv, säger Daniel Aldana Cohen.

Unik chans till systemförändring

Betoningen av krisen som både hot och möjlighet delas av allt fler. Den amerikansk-italienske ekonomiprofessorn Mariana Mazzucato – ytterligare en av idémakarna bakom en Green new deal, med inflytande över EU:s gröna giv – lyfter coronakrisen som en unik chans till systemförändring.

Prenumerera på Dagens ETC:s nyhetsbrev

Din e-postadress Prenumerera

[Läs mer \(/nyheter/prenumerera-pa-dagens-etcs-veckonyhetsbrev\)](#)

“Covid-19 är en exceptionell händelse som avslöjar avsaknaden av beredskap och resiliens i en alltmer globaliserad och sammankopplad ekonomi”, skriver hon i en debattartikel i tidningen The Guardian. “Vi har en möjlighet att använda den här krisen för att förstå hur vi kan forma kapitalismen på ett annorlunda sätt. Det här kräver att vi tänker om vad staten är till för: Snarare än att enbart hantera marknadsmisslyckanden när de väl dyker upp borde den aktivt forma och skapa marknader som leder till en hållbar och inkluderande tillväxt.”

Hur skulle Green new deal som svar på coronakrisen kunna se ut?

– De jobb som skapas behöver vara gröna. Det här inkluderar både att ta hand om människor – välfärdssektorn – och att ta hand om miljön. Varje land har sina områden för en grön omställning. I USA handlar det just nu om att rädda arbetare, garantera deras löner och rättigheter, istället för att rädda fossilbolag. Och att använda statliga lån och garantier för att hjälpa gröna energibolag och förflytta investeringar och arbetstillfällen till de sektorerna, säger Daniel Aldana Cohen.

– Den goda nyheten är att det finns alltmer som pekar på att åtgärder för en fossilfri och klimat-resilient utveckling är bästa sättet att skapa varaktiga ekonomiska och sociala vinster. Modiga klimatåtgärder kan globalt leverera mer än 26 000 miljarder dollar i ekonomiska fördelar

fram till 2030 jämfört med business-as-usual. Det här inkluderar mer än 65 miljoner nya jobb, motsvarande den samlade arbetskraften i Storbritannien och Egypten idag, säger Helen Mountford.

Kort tidsfönster

Samtidigt är tidsfönstret för förändring kort. Just nu rullas de livsupprätthållande stödåtgärderna ut i de länder som lamslagits av viruset. När den omedelbara krisen är över kommer stimulanspaketet.

– Det finns två risker nu. Dels måste vi undvika räddningspaket för fossila branscher. Bailouts av bolag som producerar fossila bränslen. Bailouts av flygbolag, utan klimatkrav. Men det finns också en överhängande risk att vi enbart försöker återskapa 2019 års ekonomi. Den risken är ännu större och minst lika farlig. En bailout av business-as-usual, säger Daniel Aldana Cohen.

Mariana Mazzucato är inne på samma spår: “När företag, från flygbolag till detaljhandel, kommer och ber om bailouts och annat stöd, så är det viktigt att motstå frestelsen att bara ge pengar. Villkor kan ställas som ser till att stödpaket är utformade så att de sektorer som räddas också blir en del av en ny ekonomi – en som fokuserar på en Green new deal, för att minska utsläppen och samtidigt investera i arbetare och se till att de kan nyttja de nya teknologierna. Och det måste göras nu, när statsmakterna har övertaget.”

– Om vi inte når ut med tankarna om ett grönt stimulanspaket snabbt så kommer det att bli svårare och svårare när tiden går. Snart kan det också komma klimatrelaterade katastrofer, skogsbränder, orkaner, samtidigt som vi fortfarande har att hantera viruset. Det kan komplicera situationen ytterligare, säger Daniel Aldana Cohen.

Risk för coronakris-kapitalism

I EU finns redan planerna på en grön giv, som ett underliggande kitt, som kan driva på för en omställning när stimulanspaketet kommer. I USA är situationen betydligt mer oklar. Höstens presidentval har sedan länge kallats ett ödesval för klimatet. Nu håller hela den politiska kartan på att ritas om. I en video på tidningen The Intercepts hemsida varnar Naomi Klein för vad hon kallar coronakris-kapitalism – chockterapi i krisens kaos, i motsatt riktning mot systemförändring och grön omställning.

– Egentligen är den ekonomiska krisen ett stort problem för Trumps återval. Men just nu håller Trump-administrationen på att köra om demokraterna till vänster i vissa sociala frågor. Helikopterpengar till enskilda medborgare, stopp för en del vräkningar och utmätningar. Det här är farligt. Det exponerar det demokratiska etablissemang som verklighetsfrånvänt. Och kan hjälpa Trump att dölja pengar som slussas till de rika och massiva räddningspaket till olje- och gasindustrin, säger Daniel Aldana Cohen.

I början av året hade Bernie Sanders vind i seglen, med en Green new deal som en del av sitt program i primärvalen. Nu framstår mittenkandidaten Joe Biden som den självklare utmanaren till Trump, samtidigt som hela valrörelsen håller på att lamslås av pandemin. Daniel Aldana Cohen hoppas att coronakrisen gör att Biden och demokraternas ledning nu tar förslagen om ett kraftfullt, grönt stimulanspaket på allvar.

– Om demokraterna hamnar på defensiven riskerar de att missa chansen att skapa ett grönt stimulanspaket, ett stimulanspaket som skulle kunna implementeras redan i januari 2021, förutsatt att valet går bra, säger Daniel Aldana Cohen.

– Vi har hela tiden sagt att det krävs en massrörelse för att bryta med elitens intressen och få igenom en Green new deal. Men det är svårt att bygga en massrörelse på Skype, Zoom och Whatsapp. Å andra sidan utgör en ekonomisk kris en öppning. Det öppnar människors sinnen. Det går inte att förutsäga vad som ska hända. Politiken förändras för varje vecka. Under alla omständigheter är det en historisk möjlighet, säger Daniel Aldana Cohen.

Kan det vara den sista stora chansen att pressa på för en sån här systemförändring? Med andra ord: Är det kört om världen missar den här chansen?

– Det är aldrig för sent. Att minska utsläppen kommer hela tiden att rädda liv och förbättra utsikterna för mänskligheten framöver. Men det skulle vara ganska katastrofalt om vi missar att nyttja det här fönstret, säger Daniel Aldana Cohen.

– Världens länder står inför två alternativ: De kan låsa in sig i decennier i en förorenande, ineffektiv, fossildriven och ohållbar utveckling, eller så kan de använda det här som en möjlighet för att accelerera en ofrånkomlig omställning mot fossilfria och allt billigare energi- och transportsystem med en mängd ekonomiska fördelar på sikt. Det här är tillfället att använda statliga medel för att stötta de arbetare och samhällen som drabbats, inte till bail-outs för stora förorenande företag och industrier. Låt oss hoppas att världens regeringar väljer rätt väg, säger Helen Mountford.

JENS ERGON ([MAILTO:JENS.ERGON@ETC.SE](mailto:JENS.ERGON@ETC.SE))

Recommend 668 Share

Tweeta

 [_\(\(mailto:?subject=ETC-TIPS%3A%20Experter%3A%20Coronapandemin%20ger%20m%C3%B6jlighet%20till%20gr%C3%B6n%20f%C3%B6r%C3%A4ndring&body=H%C3%A4r%20%C3%A4r%20en%20artikel%20jag%20vill%20tipsa%20dig%20om%3A%20https%3A/www.etc.se/klimat/expert-coronapandemin-ger-mojlighet-till-gron-forandring\)\)](mailto:?subject=ETC-TIPS%3A%20Experter%3A%20Coronapandemin%20ger%20m%C3%B6jlighet%20till%20gr%C3%B6n%20f%C3%B6r%C3%A4ndring&body=H%C3%A4r%20%C3%A4r%20en%20artikel%20jag%20vill%20tipsa%20dig%20om%3A%20https%3A/www.etc.se/klimat/expert-coronapandemin-ger-mojlighet-till-gron-forandring)